

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Inkomster och skatter

Ämnesområde
Hushållens ekonomi

Statistikområde
Inkomster och inkomstfördelning

Produktkod
HE0110

Referenstid
2022

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Inkomststatistik
E-post	inkomststat@scb.se
Telefon	010-479 50 00 (Statistikservice)

Innehåll

1	Statistikens sammanhang	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamlingsmetoder	4
2.4.2	Mätning.....	5
2.4.3	Bortfallsuppföljning	6
2.5	Bearbetningar.....	6
2.6	Granskning.....	7
2.6.1	Granskning under insamlingen	7
2.6.2	Granskning av mikrodata	7
2.6.3	Granskning av makrodata	7
2.6.4	Granskning av redovisning	7
2.7	Skattningsförfarande	8
2.7.1	Principer och antaganden	8
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	8
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	8
2.7.4	Röjandekontroll	9
3	Genomförande	9
3.1	Kvantitativ information.....	9
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	10

1 Statistikens sammanhang

Statistiken avser att belysa inkomsters och skatters nivå, fördelning, struktur samt utveckling hos individer och hushåll i Sverige.

Statistiken över inkomster och skatter för individer och hushåll är sedan undersökningsår 2011 i sin helhet totalräknad och bygger på registeruppgifter och administrativa data. Den hushållsbaserade statistiken byggde tidigare på urvalsundersökningen Hushållens ekonomi (HEK), vilken dock avslutades i och med 2013-års undersökning.

Statistiken har en nationell ansats, vilket innebär att inkomstmått, och den ekvivalensskala som används i delar av statistiken, är anpassade efter svenska förhållanden. Detta medför att det kan vara svårt att använda statistiken vid internationella jämförelser, exempelvis vid jämförelser av inkomstspridning eller andel ekonomiskt utsatta personer. Vid sådana jämförelser bör den EU-harmoniserade undersökningen Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) användas, www.scb.se/le0101.

I detta dokument beskrivs upplägg och genomförande av den undersökning som resulterar i statistik om inkomster för individer och hushåll. Information om statistikens kvalitet finns i respektive kvalitetsdeklaration som finns tillgänglig på www.scb.se/HE0110, under rubriken *Dokumentation*. Statistiken omfattas av två separata kvalitetsdeklarationer; *Inkomster och skatter – individbaserad statistik* samt *Inkomster och skatter – hushållsbaserad statistik*.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

Målstorheter som används i statistiken är främst lägesmått som medelvärde och median, samt spridningsmått som percentilkvoter och gini-koefficienten, vilka bland annat visar nivå, spridningen och utvecklingen av sammanräknad förvärvsinkomst och disponibel inkomst för Sveriges befolkning.

Andra målstorheter är till exempel andel personer med låg respektive varaktigt låg ekonomisk standard (inkomst under 60 procent av medianinkomsten).

Mer detaljerad information om statistikens målstorheter finns i respektive kvalitetsdeklaration.

2.2 Ramförfarande

Som ram används Registret över totalbefolkningen (RTB) och Skatteverkets taxeringsregister, där det senare är en del av Inkomst- och taxeringsregistret (IoT).

Rampopulationen är folkbokförda personer alternativt under året skattskyldiga personer enligt skattelagstiftningen i Sverige, respektive privata hushåll bestående av personer som var folkbokförda i Sverige under undersökningsåret.

Primär uppgiftsskälla till RTB är Skatteverket. Taxeringsuppgifter i IoT har Skatteverket som källa. Övriga uppgifter i IoT inhämtas bland annat från Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Socialstyrelsen.

Observationsobjekten utgörs av, eller härleds utifrån poster i RTB, där varje post motsvarar en person alternativt ett hushåll.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

Inget urval och ingen uteslutning förekommer i denna undersökning.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamlingsmetoder

Statistiken över inkomster och skatter är baserad på administrativa data och bygger på registeruppgifter från RTB och IoT. Här beskrivs kortfattat datainsamlingen. För en beskrivning av datainsamlingen för RTB, se dokument om statistikens framställning (StaF) för befolkningsstatistiken, www.scb.se/BE0101.

Framställningen av Inkomst- och taxeringsregistret består av insamling och bearbetning av data från administrativa källor till ett slutligt observationsregister. Registret innehåller uppgifter från Skatteverket, Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Pensionsmyndigheten, Statens tjänstepensionsverk, Försvarmakten och Socialstyrelsen. Registret kompletteras med uppgifter från RTB och Företagsdatabasen.

Kontakter hålls med dataleverantörer inom SCB och externt. SCB och leverantörer informerar varandra om ämnesmässiga och tekniska förändringar mellan produktionsomgångarna. Överenskommelser görs om vilka data som ska levereras samt när och hur det ska levereras.

SCB får tillgång till de olika materialen vid olika tidpunkter året efter inkomståret och påbörjar då framställningen av registret. Vid framställningen läggs de olika datamaterialen ihop, beräkningar görs och nya variabler skapas.

I januari, drygt ett år efter inkomståret, är den slutliga versionen av Inkomst- och taxeringsregistret färdigställd så att publicering kan ske av den slutliga inkomst- och skattestatistiken.

2.4.2 Mätning

De uppgifter som används för statistiken samlas in från administrativa register som används för andra myndigheters syften i första hand, vilket innebär att SCB inte ansvarar för de mätinstrument som används för att samla in uppgifterna till registren.

En stor del av uppgifterna kommer från Skatteverket, både i form av deklarationsuppgifter och i form av kontrolluppgifter. Skatteverket ansvarar för att ta in skatter och det är i samband med detta arbete som administrativa register över taxerings- och kontrolluppgifter sammanställs. Kontrolluppgifterna lämnas till Skatteverket från bland annat arbetsgivare och pensions- och försäkringsutbetalare, och ligger till grund för beskattningen. Dessa uppgifter kontrolleras sedan av deklaranten i samband med att deklarationen skickas in till Skatteverket.

Inkomstår 2021 har löne- och pensionsinkomst taxerad i övriga nordiska länder inhämtats från Skatteverket och inkluderats i IoT och inkomststatistiken för personer som är folkbokförda i Sverige. Då dessa inkomster inte beskattas i Sverige ingår de inte i ordinarie leveranser av taxeringsdata från Skatteverket. Se statistikens kvalitetsdeklarationer för utförligare information.

Andra större källor är administrativa data från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Dessa data sammanställs på respektive myndighet i samband med beslut om utbetalningar av olika sociala ersättningar.

Socialstyrelsen ansvarar för insamlingen av ekonomiskt bistånd. Ekonomiskt bistånd betalas ut av respektive kommun och uppgift om detta finns därför inte sammanställt i ett centralt administrativt register, utan måste samlas in från kommunernas egna register. Efter avslutad insamling erhåller SCB uppgift om ekonomiskt bistånd från Socialstyrelsen.

För att förbättra mätningen av ekonomisk standard för barn och föräldrar när föräldrarna inte bor tillsammans och barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna används sedan inkomstår 2021 en modellbaserad ansats i statistiken. Modellen har även tillämpats retroaktivt för åren 2011–2020, vilket innebär att statistiken reviderats för dessa år. Till inkomstår 2022 har modellen uppdaterats med hjälp av nya data över barns boende, vilket till viss del påverkar jämförbarheten med tidigare år för barn med växelvis boende. Se kvalitetsdeklaration för den hushållsbaserade statistiken för utförligare information.

Information om de slutliga observationsvariablerna och statistikens detaljerade innehåll finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla

variabler och värдемängder m.m. Dokumentationen finns på www.metadata.scb.se under *Inkomst och taxering (IoT)*.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Statistiken över inkomster och skatter är totalräknad och därför förekommer det inte något objektsbortfall. För vissa objekt saknas dock uppgifter för en del variabler. I vissa fall är det dock svårt att avgöra om ett saknat värde (exempelvis inkomst) beror på ett partiellt bortfall eller om det är en korrekt uppgift, dvs. att värde ska saknas. En inkomst där det förekommer partiellt bortfall är ekonomiskt bistånd. Socialstyrelsen ansvarar för insamlingen av ekonomiskt bistånd. För information om statistikens kvalitet hänvisas till kvalitetsdeklarationen avseende denna statistik.

2.5 Bearbetningar

Statistiken över inkomster och skatter baseras på data som har sin grund i administrativa register. Den ursprungliga databildningen sker hos Skatteverket och andra myndigheter. Varje myndighet gör kontroller, rättelser och andra bearbetningar som passar för deras administrativa syften. När en myndighet levererar data till SCB görs eventuellt ytterligare selektioner och bearbetningar anpassade till SCB:s önskemål.

För att göra jämförelser av t.ex. disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktsystem där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Den disponibla inkomsten divideras med den konsumtionsvikt som gäller för hushållet. Vid publiceringen av inkomstår 2021 infördes en utökad ekvivalensskala, där hänsyn tas till att barn kan dela sitt boende mellan föräldrarna om föräldrarna inte bor tillsammans (s.k. växelvis boende). Den utökade skalan tillämpas i statistiken fr.o.m. inkomstår 2011. Ytterligare information finns i statistikens kvalitetsdeklaration.

<i>Konsumtionsenhetsskala (ekvivalensskala)</i>	<i>Vikt</i>
Ensamboende	1,00
Sammanboende par	1,51
Ytterligare vuxen	0,60
Första barnet 0–19 år	0,52
Andra och påföljande barn 0–19 år	0,42
Växelvis boende barn 0–19 år, första barnet	0,38
Växelvis boende barn 0–19 år, andra och påföljande barn	0,28

Exempel: Ett sammanboende par med två barn har en disponibel inkomst på 490 000 kronor. Hushållet har en total konsumtionsvikt på $1,51 + 0,52 + 0,42 = 2,45$. Hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet blir då $490\,000 / 2,45 = 200\,000$ kronor per konsumtionsenhet. Det innebär att hushållet har samma ekonomiska

standard som en ensamboende person med en disponibel inkomst på 200 000 kronor.

2.6 Granskning

Granskning av statistiken över inkomster och skatter sker i flera led, först på respektive myndighet varifrån de administrativa uppgifterna kommer, sedan i framställningen av Inkomst- och taxeringsregistret och till sist vid framtagandet av tabeller i inkomst- och skattestatistiken.

2.6.1 Granskning under insamlingen

Vid insamlingen av administrativa data till Inkomst- och taxeringsregistret görs kontroller av det material som levereras av respektive myndighet. Kontrollerna avser bland annat avstämning mot totalsummor för olika inkomstslag för att säkerställa att materialet i sin helhet har inkommit till SCB och att materialet överensstämmer med uppställda leveransspecifikationer.

2.6.2 Granskning av mikrodata

Statistiken över inkomster och skatter för individer och hushåll baseras på data från register som skapas inom SCB. Granskning av mikrodata sker när respektive register samlar in uppgifter. Då görs kontroller, korrigeringar och andra bearbetningar. Det sker ingen granskning av mikrodata i samband med att statistiken framställs.

2.6.3 Granskning av makrodata

När Inkomst- och taxeringsregistret är skapat görs olika kontroller i form av makrogranskning av totalsummor, medelvärden, min- och maxvärden samt antal personer med värde. Jämförelser görs också med föregående års värden för att kontrollera rimligheten utifrån inkomstårets förändringar i skattelagstiftningen och annat. När material tas fram för publicering sker kontroller av värden för olika redovisningsgrupper, däribland för kommuner. När kontrollerna uppdagar orimligheter på individnivå ändras detta i registren men omfattningen av detta är endast rättningar för någon enstaka person per årgång.

2.6.4 Granskning av redovisning

Inför publicering granskas samtliga delar av materialet efter laddning i SCB:s webbpubliceringsverktyg och efter laddning i statistikdatabasen.

SCB kontrollerar att alla tabeller och diagram finns med och att ingen av dem är tom eller innehåller obegripliga värden, till exempel interna koder. Rubriker och förklaringar till tabeller och diagram granskas så att de är korrekta. Kontroller görs även avseende

överensstämmelse där samma siffervärde eller text används på flera ställen.

Det sker även en kontroll av att data och metadata ser riktiga ut efter publiceringen på webbplatsen. Det görs genom den externa Statistikdatabasen på SCB:s webbplats.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

Statistiken över inkomster och skatter bygger på uppgifter i register samt på administrativa data. Utgångspunkten för skattningsförfarandet är att datamaterialen är näst intill heltäckande vilket ska möjliggöra totalräkning av statistiken.

Statistiken över inkomster och skatter för hushåll är baserad på folkbokföring på lägenhet. I och med detta görs antagandet att personer bor där de är folkbokförda, vilket stämmer för de flesta personer i Sverige. Undantag görs dock för barn till föräldrar som inte bor tillsammans, där barnen delar sitt boende mellan föräldrarna (s.k. växelvis boende). Från och med publiceringen av inkomster avseende 2021 inkluderas barn med växelvis boende i båda hushållen, vilket främst berör den hushållsbaserade inkomststatistiken. I samband med publiceringen av inkomstår 2021 reviderades berörd statistik för år 2011–2020. Läs mer om förändringen och hur statistiken påverkas i statistikens kvalitetsdeklaration.

För de personer som inte har gjort en inkomstdeklaration men som har en förvärvsinkomst enligt kontrolluppgifter härleds efterfrågade uppgifter.

I kvalitetsdeklarationerna finns statistikens osäkerhetskällor beskrivna.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

För skattning av de målstorheter som finns i statistiken beräknas medelvärden, median, fraktiler (kvintiler, deciler och percentiler) samt kvotskattningar för aktuella inkomstmått, främst sammanräknad förvärvsinkomst och disponibel inkomst. För att beskriva inkomstspridningen i en hel population används gini-koefficienten.

Vid beräkning av fraktilers andel av totala inkomsten i en redovisningsgrupp förekommer i vissa fall negativa andelar, vilket beror på att inkomstsumman kan vara negativ i en fraktil.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Inga skattningar av osäkerhetsmått görs.

2.7.4 Röjandekontroll

SCB är skyldig att skydda enskildas uppgifter från att röjas i den redovisade statistiken. För inkomststatistiken används olika metoder för att uppnå detta.

Överlag tillämpas undertryckning i de fall tabellcellen baseras på få observationer, dvs det aktuella cellvärdet ersätts med dubbelprick (..).

Undantag gäller dock i inkomststatistiken för individer, där en metod tillämpas som gör det möjligt att redovisa detaljerad statistik utan att behöva dölja (undertrycka) statistikvärden, eller göra delar av redovisningen mindre detaljerad. Metoden innebär att statistiken tillförs slumpmässig osäkerhet på ett kontrollerat sätt, utan att bidra med systematisk skevhet i statistiken.

En stor del av statistikvärdena avseende frekvenser och inkomstsummor, inklusive totaler, där frekvensen är större än noll justeras med ett litet negativt eller positivt heltal. Vissa statistikvärden lämnas dock oförändrade. En följd av metoden är att de redovisade totalerna inte alltid är lika med summan av deras redovisade delar. Medelvärden, medianer och övriga percentiler påverkas dock inte.

Den tillförda osäkerheten är liten, men påverkan är större för låga frekvenser än för höga.

Om redovisade statistikvärden adderas för att skapa en ny total, så adderas även osäkerheten. Det finns därför risk för att den nya totalen innehåller större osäkerhet än vad som, enligt metoden, skulle ha tillförts ett enskilt statistikvärde.

Därutöver har undertryckning tillämpats i inkomststatistiken för individer då inkomsterna för en enskild individ utgör en stor del av cellvärdet. Om möjligt har även sekundär undertryckning genomförts, vilket innebär att ytterligare tabellceller utöver de primära har undertryckts i syfte att ytterligare minska risken för röjande.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Som ram för individstatistiken används dels Inkomst- och taxeringsregistret (IoT), dels Registret över totalbefolkningen (RTB). Antal objekt i ramen uppgår till 11 722 323, varav 10 521 556 var folkbokförda 31 december 2022. Övriga objekt utgörs av under året folkbokförda personer, dödsbon samt skattskyldiga som saknar hemortskommun i Sverige.

Som ram för den hushållsbaserade statistiken används RTB. Antal objekt i ramen uppgår till 4 883 816 hushåll (31 december 2022).

Imputeringar förekommer för personer som har nolltaxerat, men som har kontrolluppgift alternativt arbetsgivardeklaration på individnivå. Modellen för imputeringarna är baserad på gällande beskattningsrätt.

För ekonomiskt bistånd korrigeras belopp över 1 miljon kronor, något som berör färre än 10 personer per åtgång.

År 2022 förekommer helt bortfall i variabeln ekonomiskt bistånd för tre kommuner: Perstorp, Nordmaling och Kalix.

Genom modellsimulering skapas nya variabler i IoT avseende betalt respektive mottaget underhållsbidrag. Underhållsbidraget ingår i beräkningarna av disponibel inkomst, transfereringar och familjestöd. År 2022 berörs ungefär 323 000 personer (folkbokförda) och 286 000 hushåll av simuleringarna. Det sammanlagda underhållsbidraget som beräknas med hjälp av modellen uppgår till ca 3,4 mdkr.

Genom modellsimulering görs en klasificering av barn som växelvis boende i IoT. Med hjälp av modellen skattas antal barn med växelvis boende, vilka uppgick till ca 196 300 år 2022. Sammanlagt berörs ungefär 237 900 hushåll av växelvis boende, varav 127 500 hushåll där barnen är folkbokförda och 126 200 hushåll där barnen läggs till.

Drygt 88 000 hushåll får ändrad hushållstyp, från hushåll utan barn 0–19 år till hushåll med barn 0–19 år.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser har gjorts.